

Kodanikuühendus EESTI METSA ABIKS

abi@eestimetsaabiks.ee

2.11.2021

Pr Maret Parv
Keskkonnaministeerium
metsaosakonna peaspetsialist
maret.parv@envir.ee

Hr Marko Lelov
Keskkonnaministeerium
õigusosakonna nõunik
marko.lelov@envir.ee

Kommentaariid ja ettepanekud metsaseaduse ja planeerimisseaduse täiendamise seaduse eelnõule ja seletuskirjale

Käesolevaga esitame MTÜ Eesti Metsa Abiks kommentaariid ja ettepanekud metsaseaduse (edaspidi MS) ja planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) täiendamise seaduse eelnõule ja seletuskirjale. EMA ettepanekud lähtuvad kohalike kogukondade kogemustest, mille kohta oleme peale 2017. aastal jõustatud MS ja PlanS muudatust järjepidevalt sisendit kogunud.

EMA on jälginud RMK tegevust inimestele olulistes metsades (mh Kolgal, Kloogal, Roobukal, Kosel, Ohtul, Sakus, Suurupis, Häädemeestel, Otepääl, Kaagveres jm), samuti nn kõrgendatud avaliku huviga ehk KAH alade määramises ja kohalike elanike kaasamises nende alade majandamise kavandamisesse.

Lisaks lähtuvad meie ettepanekud sisendist, mida erinevate Eesti piirkondade elanikud on jaganud üldplaneeringute koostamise ja sellesse kaasamise kogemuste kohta. See sisend on aidanud selgitada, mil määral kohalike elanike arvamusega üldplaneeringu koostamisprotsessis arvestatakse. Samuti on see näidanud, millisel määral sekkub üldplaneeringute koostamisprotsessi RMK, omades paljudel juhtudel omavalitsuse silmis kohalikest elanikest suuremat sõnaõigust.

MSi ja PlanSi täiendamise seaduse eelnõu seletuskirja järgi sõnastatakse seaduse eesmärk järgnevalt:

- *Eelnõukohase seadusega tehtava muudatuse eesmärk on anda kohalikule kogukonnale võimalus kaasa rääkida just nende jaoks oluliste metsaalade määramisel. Kogukonna jaoks olulised ja kõrge väärtusega metsaalad tuleks kokku leppida kohaliku omavalitsuse tasandil. Selleks täiendatakse nii metsaseadust kui ka planeerimisseadust. **Asustusüksuse lähedal asuv kogukonnale oluline metsaala määratletakse üldplaneeringuga.** Samuti koostab riigimetsa majandaja nende metsaalade kohta metsamajandamiskava. Metsamajandamiskava koostatakse kohaliku kogukonda ja elanikke kaasates ning see kooskõlastatakse kohaliku omavalitsusega. MSi § 43 praegu kehtivas lõikes 9 sätestatakse, et riigimetsa majandaja kaasab asustusüksuse lähedal asuva metsa majandamisel tööde planeerimisse kohaliku kogukonna või elanikud. Senine praktika on näidanud, et puudub ühene arusaam, millised on need asustusüksuse lähedal asuvad metsad, mis on kohalikule kogukonnale olulised ja kõrge väärtusega. Riigimetsa majandaja on loonud võimaluse teha ettepanekuid metsaalade arvamiseks n-ö kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, kuid puuduvad täpsemad reeglid, kuidas ettepanekuid hinnata. **Seetõttu on kõige otstarbekam, kui kohalikule kogukonnale väärtuslikud metsaalad lepitakse kokku kohaliku omavalitsuse tasandil.** (lk 2)*

Juhime tähelepanu tõsiasjale, et kõrgendatud avaliku huviga metsaalade määramine üldplaneeringu protsessi kaudu ei pruugi tagada kohalike elanike reaalselt kaasatust. EMA-le on teada mitmeid juhtumeid, kus kohalikud elanikud väidavad, et nende sisendiga pole üldplaneeringu koostamise protsessis korrektselt arvestatud ning sisend on üldplaneeringust välja jäänud. Kui KOV-i poolne kaasamine kohalike elanike ootusi ei rahulda, siis takerdub seadus ka pärast muutmist samale probleemile, mis on selle toimimist varasemalt takistanud. Seletuskirja järgi on selleks reeglite puudumine selles osas, kuidas kogukonna ettepanekuid hinnata. Praeguse muudatuse peamiseks erinevuseks varasemast olukorrast on see, et RMK asemel hindab kohaliku kogukonna ettepanekuid kõrgendatud avaliku huviga alade määramise osas kohalik omavalitsus. Kui KOV-il puudub selge arusaam ja läbipaistvad juhised selle kohta, kuidas kohalike elanike ettepanekuid ja arvamusid hinnata, siis kerkivad uuesti üles samad probleemid, mis kerkisid üles juba varasemalt, kui KOV-ile üle antavat rolli täitis RMK.

Probleeme tekitab ka asjaolu, et üldplaneering on peale lõplikku kinnitamist pikaks ajaks nõ suletud dokument, kuhu avaneb lisisisendi andmise võimalus alles uue üldplaneeringu

koostamise protsessi käigus. Enamasti koostatakse Eestis üldplaneeringuid u 10 aastaste vahede tagant. See omakorda tähendab, et kui sisendi esitamine on protsessist mingil põhjusel välja jäänud, siis ei ole antud sisendit võimalik üldplaneeringu valmimise järel enam esitada. Seda isegi juhul, kui üldplaneeringust välja jäänud sisend vastab kohalike elanike ootustele ja üldplaneeringule seatavatele nõuetele.

Kuna seletuskirja järgi on probleeme tekitanud reeglite puudumine selles osas, kuidas hinnata inimeste ettepanekuid metsaalade arvamiseks n-ö kõrgendatud avaliku huviga alade hulka, siis tekivad need probleemid kardetavasti ka omavalitsusüksuse tasandil, juhul kui puuduvad täpsed juhised ja selgitused, mille alusel sellised alad üldplaneeringus KAH aladeks määratakse.

Seega tuleb seadust täpsustada selles osas, kuidas omavalitsus tagab inimeste korrektse kaasamise ning milliste tingimuste alusel määratakse mingid metsaalad kõrgendatud avaliku huviga aladeks. Kas piisab sellest, kui inimesed nendest metsadest üldplaneeringu koostamise käigus teada annavad? Kuidas on tagatud, et KOV-i poolne kohalike elanike kaasamine on korrektne ja vastab kohalike kogukondade ootustele? Kuidas tagatakse see, et info üldplaneeringu muutmisest ja sinna sisendi andmisest jõuab kõigi oluliste asjaosalisteni õigel ajal? Mis saab siis, kui üldplaneering on koostatud enne praegust seadusemuudatust ning uut üldplaneeringut pole plaanis niipea koostada?

Lisaks tuleks luua mingi kontrollmehhanism, mis annaks kohalikele elanikele võimaluse teavitada sõltumatut kontrollorganit sellest, kuivõrd nende sisendiga omavalitsusüksuse tasandil arvestatakse. Vajadusel tuleks KOV-idele teha ettekirjutused kohalike elanike paremaks kaasamiseks, nii et inimeste sisend ka üldplaneeringusse jõuaks, aidates kohalikele oluliste metsaalade tuvastamise ning metsamajanduslike piirangute kaudu kõrgendatud avaliku huviga metsaalasid elanike ootusi arvestavalt hoida.

MSi ja PlanSi täiendamise seaduse eelnõu seletuskirjast:

- *Asustusüksuste lähedaste riigimetsa alade majandamisel on oluline tagada koostöö metsaomaniku, ametkondade, kohaliku omavalitsuse ja kohalike elanike vahel. Sealjuures esindab oma pädevuse järgi kohalik omavalitsus ka kohaliku kogukonna ja elanike huve, et konkreetsest asukohast tulenevad väärtused säiliks ja majandusvõtted tagaksid metsa jätkusuutlikkuse metsa uuenemise kaudu. Tänapäevaseks on riigimetsa majandajal välja arendatud parandatud kaasamissüsteem, samuti on olemas pikemaajalisem kogemus kaasamise korraldamisel. (lk 3)*

Juhime taas tähelepanu, et kohalik omavalitsus ei pruugi alati esindada kogu kohaliku kogukonna huve, seetõttu ei saa kohaliku omavalitsuse otsuseid võrdsustada kohalike elanike soovidega. Vajalik oleks ka mingisuguse kontrollmehhanismi loomine, mis aitaks tagada KOV-i otsuste ühtsust kohalike elanike ootustega.

Lisaks tekitab küsimusi sõnastus, mille järgi *konkreetsest asukohast tulenevad väärtused säiliks ja majandusvõtted tagaksid metsa jätkusuutlikkuse metsa uuenemise kaudu*. Mida

mõeldakse antud juhul “metsa uuenemise” all? Kuna seadusemuudatuse eesmärk peaks olema kohalike elanike ootuste arvestamine avalike kasutusega rohealade hoidmisel, siis ei saa ka kohalike elanike ootusi oma elukeskkonnale võrrelda puidutööstusliku vaatega jätkusuutlikust metsast kui metsast, mida uuendatakse lage- ja/või turberaietega, istutades asemele ühe või kahe peamise puuliigiga ühevanuseliseks kasvavaid puustuid.

Seepärast teeme ettepaneku parandada lausestust järgnevalt: *Sealjuures esindab oma pädevuse järgi kohalik omavalitsus ka kohaliku kogukonna ja elanike huve, et konkreetsest asukohast tulenevad väärtused säiliks ja metsade majandamine nende säilimist ei ohustaks.* See parandus aitab tagada seadusemuudatuse peamise eesmärgi täitmise ehk kohalikele elanikele oma kodumetsade majandamise planeerimises kaasa rääkimise võimaluse andmise.

MSi ja PlanSi täiendamise seaduse eelnõu seletuskirjast:

- *Metsamajandamiskava koostatakse üldisel põhimõttel, et metsaalasid käsitatakse ühe tervikuna, millel välja raiutud või välja langenud puud asendatakse või asenduvad looduslikult kasvukohale omaste puuliikidega, mille tulemusel kujuneb erivanuseliste ja eriliigiliste puistute olem suuremal metsaalal. Kava koostamisel pööratakse tähelepanu raiealade kohalikkude sobitamisele – lankide kujule ja nende maastikulisele paiknemisele ning uute puude välja kasvatamiseks piisavate valgustingimuste ja toitainete kättesaadavusele raiealal. Metsa uuendamisel eelistatakse võimalikult maksimaalselt uuendusraietest turberaiete tegemist, v.a juhul, kui seda ei võimalda puistu liigiline koosseis, kasvukohatüüp või sanitaarne seisund. Metsamajandamiskava peab sisaldama planeeritavaid tegevusi, sh tuleb uuendusraiel määrata kasvama jäävate säilikpuude määr. Täpsed kriteeriumid (nt säilikpuude arv, raieala suurus) või metsade majandamise lisanõuded (nt säilikpuude paiknemine, raie aeg) sätestatakse samuti kavas, arvestades, et nii on võimalik paindlikumalt arvestada kohalikkude kogukonda ja elanike soove. Teiseks saab metsaalasid käsitleda, arvestades nende looduslikku eripära (suurus, puistute olem jm). (lk 3)*

Juhime tähelepanu, et metsamajanduskava üldise põhimõtte kirjeldus on iseendaga vastuolus. Algul kirjutatakse, et metsaalasid käsitatakse ühe tervikuna, millel välja raiutud või välja langenud puud asendatakse või asenduvad looduslikult kasvukohale omaste puuliikidega, mille tulemusel kujuneb erivanuseliste ja eriliigiliste puistute olem suuremal metsaalal. Paari lause järel selgitatakse aga, et metsa uuendamisel eelistatakse võimalikult maksimaalselt uuendusraietest turberaiete tegemist, v.a juhul, kui seda ei võimalda puistu liigiline koosseis, kasvukohatüüp või sanitaarne seisund.

Nagu me kohaliku kogukonna ja RMK vahelisest suhtlusest teame, siis on tavapärane, et puistu liigiline koosseis, kasvukohatüüp või sanitaarne seisund tuuakse uuendusraiate, mille alla käivad nii lage- kui turberaied, põhjenduseks, kuigi kohalikud elanikud pole nende põhjendustega sageli nõus ning leiavad, et need on meelevaldsed, täites eeskätt eesmärgi metsade maha raiumise õigustamiseks. Faktiks jääb, et nii lage- kui turberaie on uuendusraied, mida tehakse eeskätt tööstuse varundamise ja puidutulu saamise eesmärgil. Algselt kirjeldatud “metsaalade terviklik

käsitlemine” viitab aga pigemini maastike puutumatusena hoidmisena või siis nende majandamisele valikuliste väljaraietega teostatava püsimetsanduse läbi.

Säilikpuude paiknemise, raie aja jms võimalusi on kohalikele kogukondadele juba varemgi pakutud. Peamised probleemid ei seisne mitte raiete teostamise ajas ja selles, missugused säilikpuud langile jäetakse, vaid selles, et kohaliku kogukonna metsasid otsustatakse majandada uuendusraietega.

Leiame, et hetkel on metsamajandamiskava koostamise kirjeldusest puudu see osa, mis käsitleb, missuguste põhjenduste alusel on RMK nõus kõrgendatud avaliku huviga aladel uuendusraietest loobuma ning asendada need kogukonna väärtustega arvestava püsimetsandusega.

MSi ja PlanSi täiendamise seaduse eelnõu seletuskirjast:

- 2021. aasta alguses uuendas RMK kohalike kogukondade kaasamise juhust, arvestades selles õiguskantsleri ja kaasamiskonsultantide soovitusi (<https://rmk.ee/metsa-majandamine/metsamajandus/korgendatud-avaliku-huviga-alad>). (lk 5)

Nii KAH-alade kui mitmete kodanikuühenduste esindajad on osutanud tähelepanu tõsiasjale, et uus kaasamise juhust ei tegele endiselt nende probleemide lahendamisega, mis kaasamisprotsesside käigus on tekkinud: nimelt tõsiasjaga, et inimesed soovivad sageli ja adekvaatsete põhjenduste alusel lage- ja turberaiete tegemise ära jätmist, samal ajal kui RMK soovib neid kohalike elanike soovidele vaatamata läbi viia. Uus kaasamise juhust annab RMK-le justkui kohustuse inimesed metsamajandamiskava koostamise käigus kaasata ja nende sisendiga selles protsessis arvestada, aga tegelikkuses sätestatakse täpselt, missugust sisendit arvestatakse ja missugust mitte, nii et sisuliselt pole mingisugust vahet eelnevalt toimunud ja kohalikele elanikele ebarahuldava kaasamisprotsessiga.

Kui riik soovib lahendada kõrgendatud avaliku huviga alade probleemi sisulisel, inimeste vajaduste ja ootustega arvestaval tasandil, siis tuleb panna RMK-le kohustus arvestada kindlaks määratud põhjenduste alusel (ntks kui konkreetsed metsad täidavad kaitse-, virgestus- vms - metsade rolli) kohalike elanike sisendiga uuendusraiate ära jätmise osas. Vastasel juhul ei taga seadus kohalike elanike sisendiga arvestamist ning inimestele oluliste metsaalade kaitset neile piisaval ja vastuvõetaval viisil.

Käesolevate seadusemuudatuste peamised ohukohad:

- RMK ei arvesta kõrgendatud avaliku huviga alade majandamiskavasid koostades kohalike elanike seisukohtadega uuendusraiate (lage- ja turberaiet) ära jätmise ning inimestele olulistele metsadele suurema puutumatus tagamise osas.
- Inimestele olulised alad, mis mingil põhjusel KAH aladena kirja ei saa, jäävad igasuguse seadusandliku kaitseta RMK metsamajandusliku tegevuse eest.

- Hetkel pole kuidagi tagatud üldplaneeringuprotsessi piisav paindlikkus ja kaasavus, andmaks kindlust selle kohta, et inimestele olulised alad ka õigeaegselt üldplaneeringus ära märkimisele jõuavad. Samuti tekib küsimus, mis saab nendest üldplaneeringutest, mis on valminud enne käesolevat seadusemuudatust ning kuhu seetõttu ka vastavat sisendit pole saadud anda.

Leiame, et kui Keskkonnaministeerium ei likvideeri kehtivatest seadustest ega nende parandamiseks loodud seadusemuudatustest loetletud puudusi ega tekita vajalike kontrollmehhanisme ning kaasamisvõimalusi, siis ei suudeta täita ka seaduse algset eesmärki ehk tagada kohalike elanike kodanikuühiskonna ootustele vastavat kaasamist asustusüksuse lähedaste metsade majandamise planeerimisse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mati Sepp
MTÜ Eesti Metsa Abiks
juhatuse liige